

Det kongelige danske geografiske Selskab.

X det første Møde for Vinteren 1879—80 gav Journalist *Bauer* en Fremstilling af „Halvasien“, og dernæst gav Prof. *Ersler* en Skildring af Palavøerne, til Dels efter Skibsfører H. W. Ravnkildes Optegnelser.

I det andet Møde gav Oberst *Emil Madsen* en Rejseskildring fra Balkan og dernæst meddelte Adjunkt *Feldersen* fra Viborg sine Jagttagelser over Flynderspartiet og dets Omgivelser.

Et Besøg paa Beringsøen,

af Prof. A. E. Nordenskiöld.

Imellem de Punkter, som vi have besøgt paa vor Rejse norden om Asien, er der et, som har særlig Interesse for Danskerne, nemlig Beringsøen; thi det var paa denne Ø, at den største Opdager, Danmark har frembragt, udaandede sit daadrige Liv. Det er den vestligste og altsaa nærmest ved Kantsjatka liggende af de aleitiske Øer. Sammen med den i Nærheden liggende Kobberø regnes den ikke til Amerika, men til Asien, og den tilhører Rusland. Uagtet dette har det amerikanske Aljaska-Kompagni skaffet sig Jagtret paa Øen, og det underholder her en ikke ubetydelig Handelsstation, som forsyner Øens henved 300 Indbyggere med Levnetsmidler og Manufakturvarer, og til Gjengæld opkøber Pelsvarer, især Skind af en Art af en Ørsæl, den saakaldte Søbjørn. Imellem 50,000 og 100,000 af disse Dyr dræbes aarlig paa Beringsøen og Kobberøen, og det er disses fløjelsbløde Skind, som i den senere Tid have været saa meget paa Moden. For at passe paa den russiske Stats Rettigheder ligesom ogsaa for at opretholde Ordenen, er der ogsaa bosat nogle russiske Embedsmænd paa Øen.

Et halvt Dusin formaalstjenlige Træhuse ere opførte for den russiske Kronen og det amerikanske Kompagnis Tjenestemænd saa vel som til Magasiner og Handelsboder. De indfødte bo dels i ret rummelige og ikke daarlige Huse af Tørv og dels i smaa Huse af Træ, som Kompagniet efterhaanden søger at indføre i Steden for Tørvehusene, i det det aarlig indfører og bortgiver saadanne Huse til de mest fortjente af Beboerne. Hver Familie har sit eget Hus. Der er ogsaa en Kirke til den græsk-katolske Gudstjeneste og en rummelig Skole, den sidste for Aleüternes Børn. Skolen var uheldigvis lukket, da vi vare der; men at dømme efter de Skrivebøger, vi saa, er Undervisningen ikke daarlig. Skriften udmærkede sig

i det mindste ved at være jævn og god, og Bøgerne vare renlig holdte. Ved „Kolonien“ ere Husene samlede paa ét Sted til en lille By, der tager sig ud fra Havet som en mindre norsk Fiskerby. Nogle adsprede Huse findes desuden hist og her paa andre Steder af Øen, f. Ex. paa den nordøstre Side, hvor man dyrker nogle Kartofler, samt ved Fangstpladsen paa den nordre Side, hvor der er et Par store Magasiner og en Mængde smaa Jordhuse, som alene bruges i Fangsttiden.

Saa vel i geografisk som i naturhistorisk Henseende er Beringsøen en af de mærkeligste Øer i den nordlige Del af det store Hav. Det var her, at Horsensboen *Vitus Bering* efter sin sidste uheldige Sørejse i det Hav, der nu almindelig bærer hans Navn, den 19de December 1741 sluttede sin lange Opdagerbane, kort efter at hans Fartøj midt paa Øens Nordkyst under en Storm var stødt imod Klipperne. Han overlevedes dog af mange af sine Ledsagere, iblandt hvilke den geniale Naturforsker *Steller*, der har givet os en med Mesterskab affattet Skildring af Naturforholdene paa denne Ø, hvor han ufrivillig opholdt sig fra Midten af November 1741 til Slutningen af August 1742. Saa vidt man véd, har Beringsøen aldrig før den Tid været gjæstet af Mennesker. — Det var Ønsket om at skaffe vore Samlinger Skind og Skeletter af de her forekommende mærkelige Pattedyr, ligesom ogsaa Lysten til at sammenligne Øens nuværende Forhold, efter at den i henved halvandet Hundreedaar har været udsat for Menneskenes Jagt og Rovlyst, med den levende og malende Skildring, som *Steller* giver, der bestemte mig til med Vega at aflægge et Besøg paa Øen. De Underretninger, som jeg paa Beringsøen igjennem amerikanske Tidender fik om den Uro, hvori man i Evropa var for os, hindrede mig visselig i at opholde mig her saa længe, som jeg

havde ønsket; vi bleve der kun i 5 Dage, nemlig fra den 14de til den 19de Avgust, men i hvert Fald blev vort Udbytte af Samlinger og Iagttagelser overmaade rigeligt.

Siden Stellers Tid har Dyreverdenen paa Øen undergaaet store Ændringer. *Polarræve* (*Canis Lagopus*) forekom den Gang i utrolig Mængde. De opaade ikke alene alt, hvad der paa nogen Maade kunde fortæres og som fandtes i det fri; men de trængte saa vel om Dagen som om Natten ind i Husene og bortslæbte alt, hvad de kunde faa fat paa, saaledes endog Sager, der ikke vare dem til ringeste Nytte, som f. Ex. Knive, Stokke, Sko og Strømper. Naar man havde noget at gjøre uden for Huset, maatte man jage dem bort med Stokke, og de bleve ligefrem farlige for de skibbrudne. Efter Stellers Tid ere imidlertid Tusender og atter Tusender af disse Ræve blevne dræbte af Pelsjægerne, og nu ere de saa sjældne, at vi under vort Ophold ikke saa en eneste. De, der ere blevne tilovers, skulle ellers ikke have den fordom almindelige, kostbare, sorteblaa Dragt, men derimod den hvide, der er lidet værdifuld. Paa Kobberøen findes derimod fremdeles sorteblaa Ræve i ikke ringe Mængde.

Af Steller og hans Ledsagere dræbtes paa Beringsøen 700 *Havoddere* (*Enhydria marina*); men dette for sit Pelsværk saa navnkundige Dyr er nu fuldstændig forsvundet fra Øen. Af *Søløver* (*Otaria Stelleri*), som forhen fandtes i Mængde, træffes nu kun faa paa Øens Klippekystr. Den mærkværdigste af alle Øens Dyrearter, *Stellers Søko* (*Rhytina Stelleri*) er fuldstændig uddød.

Dette Dyr hører til en Gruppe Pattedyr, som kaldes „de svømmende Tykhude“ og danner en Overgang mellem Elefanten, Tapiren o. s. v. og Hvalerne; i tidligere Tid ere de blevne regnede til Hvalerne, som de ogsaa ligne i Legemsform. To Slægter, nemlig *Manati* og *Dygong* findes i varme Have eller Floder. Stellers Søko var mørkebrun af Farve og dækket med Haar, som vare sammenvoxede til en Slags Yderhud, der lignede Barken paa en gammel Eg. Længden naaede efter Steller indtil 35 Fod og Vægten 500 Centner. Kjødet og Mælken smagte næsten som Hornkvægets, ja efter Stellers Mening endog bedre. Man saa stadig Søkoer, der vare i Færd med at afbide de paa Kysten rigelig forekommende Havplanter. De vare meget forslugne og lode sig ikke forstyrre det ringeste ved Menneskers Nærværelse. Man kunde undertiden gaa helt hen til dem og røre ved dem, uden at de bleve bange. De viste stor Hengivenhed mod hverandre, og naar en af dem blev harpuneret, gjorde de andre sig utrolig Umage for at redde den. Paa Stellers Tid græssede disse Dyr, samlede ligesom Hornkvæg i store Hjorder, overalt langs Kysterne, og han og hans Ledsagere dræbte en stor

Mængde af dem. Senere hen udgjorde Jagten paa Søkoerne en vigtig Næringsvej for de Russere, der sejlede fra Kamtsjatka til Aleüterne. Hvert Aar dræbtes de i Hundredvis, og de udryddedes snart, da de allerede paa Stellers Tid, naar man undtager et eller andet Exemplar, som havde forvildet sig andensteds, ikke forekom uden paa Beringsøen. Middendorff anfører efter de omhyggelige Undersøgelser, som ere gjorte af Akademikerne v. Baer og v. Brandt, at man ikke har set Stellers Søko før hans Tid, altsaa 1741, og at det sidste Exemplar blev dræbt 1768. Ved mine mange Forespørgsler hos de indfødte fik jeg dog nøjagtig Underretning om, at Søkoer ere blevne dræbte endnu senere. En „Kreol“ (d. v. s. en Blanding af en Russer og en Aleüt), som nu var 67 Aar, der havde et forstandigt Udseende og fuldstændig var ved sine Aandsevner, sagde, at hans Fader døde 1847 i en Alder af 88 Aar. Faderen var fra Volynien og kom i en Alder af 18 Aar eller i Aaret 1777 til Beringsøen. Under de to eller tre første Aar af hans Ophold, altsaa 1779 eller 1780 havde man endnu dræbt Søkoer, medens de ved Lavvande aad Havplanter. Man havde alene spist Hjertet, og man brugte Huderne til Baade. Enhver saadan Hud afgav to Baade, hver af 20 Fods Længde, 7½ Fods Bredder og 3 Fods Dybde. Efter den Tid havde man ikke dræbt nogen Søko.

Det er imidlertid dog muligt, at en Søko har vist sig endnu senere. To Kreoler sagde mig, at de for omtrent 25 Aar siden ved den østre Side af Øen havde set et dem ukjendt Dyr, der fortil var meget tykt, havde smaa Forben og viste sig over Vandet med en Længde af omtrent 15 Fod. Det var brunt af Farve og havde store lyse Pletter. Det havde ingen Rygfinne, men naar det krummede sig, kunde man paa Grund af dets store Magerhed se Fremspringningerne paa Rygraden. Jeg holdt omhyggeligt Forhør over de to Mænd, og begges Fortælling var fuldstændig i Overensstemmelse og syntes at være troværdig.

En af Aljaska-Kompagniets Folk, født i Liffland og for Tiden bosat paa Kobberøen, sagde mig, at Knokler af Søkoerne skulde findes paa Midten af Kobberøens vestre Side. Derimod skulde saadanne Knokler ikke findes paa den lille Holm uden for Kolonien, skjønt de almindelig findes paa den nærliggende Kyst af Hovedøen.

Disse ere de faa og sparsomme Efterretninger, som jeg har kunnet samle hos de indfødte og hos andre, paa Stedet bosatte Mænd. Derimod lykkedes det mig at faa en meget god og smuk Samling af Knokler, hørende til det omtalte, mærkelige Dyr.

Strax da jeg stiftede Bekjendtskab med Evropæerne paa Øen, sagde de, at der kun var ringe Udsigt til at

faa nogen større Samling af disse Knokler. Kompagniet havde nemlig budet indtil 150 Rubler for et Skelet, skjønt forgjæves. Men allerede da jeg havde været nogle Timer i Land, fik jeg at vide, at større eller mindre Samlinger af Knokler fandtes hist og her i de indfødtes Hytter. Disse købte jeg, i det jeg med Hensigt betalte saa godt, at Sælgeren var tilfreds og hans Nabo lidt misundelig. En stor Del af Befolkningen gav sig nu til at søge efter Knokler, og jeg sammenbragte paa denne Maade 21 Fustager, fulde af Knokler. Imellem dem fandtes en Mængde Knokler af det samme Exemplar, to hele og flere beskadigede Hovedskaller o. s. v. En Mængde af dem fandtes liggende i en, med tæt Græs dækket Vold ved Stranden, og de havde over sig et Lag Jord paa 1—1½ Fods Tykkelse. Da Ribbenene af Stellers Søko næsten ere saa haarde som Elfenben, have de indfødte brugt dem meget til Kjælker paa deres Slæder, og til deraf at udskære forskellige Sager. Af denne Grund ere de blevne brugte i stor Maalestok, og de ere sjældnere end de andre Knokler.

Det eneste større Dyr paa Øen, der endnu forekommer maaske i lige saa stort Tal som paa Stellers Tid, er *Søbjørnen* (*Otaria ursina*). Ogsaa den havde aftaget saa stærkt, at det aarlige Udbytte kun var en Ubetydelighed, da Aljaska-Kompagniet mod en Afgift til den russiske Krone af, om jeg husker rigtig, 2 Rubler for hvert enkelt Dyr, fik Enereret paa Jagten; denne er nu ogsaa ordnet paa en passende Maade. Paa visse Aarstider ere Dyrene nu fuldstændig fredlyste, Tallet paa de Dyr, der maa dræbes, bestemmes i Forvejen ligesom Landmanden om Efteraaret plejer at gjøre det ved sin Kvæghjord. Man udvælger end videre, saa vidt man kan, de Dyr, der skulle dræbes, og man skaaner Hunner og Unger. De talrige Flokke af Søbjørne, der træffes langs Beringsøens og Kobberøens Kyster, behandles altsaa næsten ligesom en Hjord af tamme Dyr. Dette kan alene ske derved, at disse Dyr have for Skik at tilbringe nogle Maaneder af Aaret uden at æde noget, paa visse langt ud i Havet skydende Næs. De samle sig her i Hundredetusendvis og i tæt pakkede Flokke paa Kyten. Paa disse Steder er det strængelig forbudt at jage Dyrene eller at forstyrre dem i deres Ro, med mindre man har særskilt Tilladelse af Byens Foged. Naar man vil dræbe et Antal Søbjørne, omringes en Flok af dem af en hel Del Jægere, og de drives nu med Stokke et Stykke op paa Kysten. Derpaa bortjages Hunnerne, Ungerne og de Hanner, hvis Skind ikke er godt; de øvrige faa først et Slag paa Snuden og stikkes derpaa med en Kniv.

I Selskab med Byens Foged, en sorthaaret, stam-

mende Aleüt, og „Kosakken“, en ung, høflig Mand, som ved højtidelige Lejligheder bar en Sabel, der næsten var ligesaa lang som han selv, men som for Resten slet ikke paa nogen Maade svarede til den af Roman- og Skuespilforfattere antagne Kosaktype, drog nogle af os hen til et i Havet udskydende Næs, der er et Yndlingsopholdssted for Søbjørnene. For Tiden vare efter det, dog vistnok noget overdrevne Tal, man opgav os, 200,000 Dyr samlede paa Næsset og de i Nærheden liggende Dele af Kysten. Fulgte af vore Vejvisere, krøb vi hen i Nærheden af en Flok, der laa noget afsides. I Førstningen bleve de ældre Dyr noget urolige, fordi de mærkede, at vi krøbe hen mod dem; men de faldt snart i Ro, og vi bleve nu Vidne til et morsomt Skuespil. Vi vare de eneste Tilskuere; Scenen dannedes af en med Stene dækket og med skummende Brænding ombølget Kyst, Baggrunden var det umaadelige Hav og Skuespillerne vare underligt formede Dyr i Tusendtal. En Del gamle Hanner laa stille uden at røre sig, i det de slet ikke brød sig om, hvad der foregik. Andre krøb paa deres korte Ben kluntet omkring mellem Kystens Stene eller svømmede om mellem Brændingerne, legede, kjælede for hinanden og brølede. Et Sted kæmpede to ældre Dyr med hinanden, i det de gave en ejendommelig hvæsende Lyd, og paa en Maade, som om Angrebet og Forsvaret blev udført med Bevægelser, der vare understuderede i Forvejen. Paa et andet Sted foregik en Skinfægtning mellem et ældre Dyr og en Unge, og det saa ud, som om den sidste fik Undervisning i Fægtekunsten. Overalt krøb de smaa, sorte Unger ivrig om mellem de gamle, og de brægede da engang imellem næsten ligesom Lam, der kalde paa Moderen. Ofte saares Ungerne af de ældre, naar disse, opskræmmede af et eller andet, styrtede sig ud i Havet. Dræbte Unger findes efter en saadan Tildragelse i Hundredvis paa Stenene.

„Kun“ tretten tusende Søbjørne vare blevne dræbte i Aar. Deres flaaede Kroppe laa i Solen paa Græsset ved Kysten, i det de spredte en væmmelig Lugt vidt og bredt omkring sig; dette bortjagede dog ikke de paa det nærliggende Næs værende Kammerater, thi ogsaa imellem dem fandt man en saadan Lugt som Følge af de mange paa Kysten saarede eller selvdøde Dyr. Iblandt denne store Flok Søbjørne tronede paa Toppen af en meget høj Sten en enkelt Søløve, det eneste Exemplar af denne Dyreart, som vi saa under vort Ophold.

Imod en Betaling af 40 Rubler fik jeg Byens Foged til at lade skelettere 4 af de i Græsset liggende halvraadne Søbjørnekroppe til mig, og senere fik jeg af de russiske Myndigheder og uden at betale noget derfor

6 hele Dyr, hvoriblandt 2 levende Unger. Ogsaa disse nødtes vi til at dræbe, da de ikke vilde modtage nogen Føde af os. Den ene af dem bringe vi hjem, nedlagt i Spiritus, for at de kan blive undersøgt anatomisk.

Den Del af Beringsøen, som vi have set, dannes af en paa vulkanske Bjergarter hvilende Højslette, der dog mange Steder er afbrudt af dybe Kjeldale. Bunden i disse sidste optages sædvanlig af Indsøer, der igjennem større eller mindre Vandløb staa i Forbindelse med Havet. Kysterne og Bjærgekraaningerne ere dækkede med en yppig Plantevæxt, højt Græs og smukke Blomster, hvoriblandt en i vore Haver dyrket Art af Sværdlilje, flere Gjøgeurter, to storblomstrede Arter af Alperoser, mands-høje Skjærplanter o. s. v.

Beringsøen vil uden Vanskelighed kunne ernære store Hjorder af Hornkvæg, maaske ligesaa talrige som de Hjorder af Søokser, der forud græssede ved dens Kyster. Søoksen havde ellers valgt sin Græsningsplads med Forstand; thi Havet her er efter Dr. *Kjellmanns* Sigende et af de algerigeste i Verden. Bunden dækkes paa gunstige Steder med Algeskove, som naa en Højde af 60—100

Fod, og i hvilke „Træerne“ staa saa tæt, at Skraben kun vanskelig kan trænge ned imellem dem. Enkelte af Algerne bruges af de indfødte til Føde.

Det Næs, hvorpaa Søbjørnene fortrinsvis have deres Tilhold, ligger et Par Mile fra Kolonien. Vi toge derhen, hver paa sin Slæde, forspændt med 10 Hunde. Paa denne Tur kom vi til at deltage i et særegent Fiskeri. Vi holdt Hvil paa et Sted, der var gjennemkrydset af en Mængde smaa Bække, og disse vare opfyldte med flere forskellige Arter Fisk, hvoriblandt en lille Bækørred, en middelstor Lax o. fl. Vi tog disse Fisk med Hænderne, harpunerede dem med almindelige Stokke eller andre Stykker Træ, huggede dem med Knive o. s. v. Andre Laxarter findes i Øens større Floder, og vi fik da her for en Ubetydelighed en velkommen Afveksling paa vor Spiseseddel, der saa længe kun havde indeholdt henkogte Sager. Som Gave fra Aljaska-Kompagniet fik Expeditionen en fed Oxe, Mælk og andre Forfriskninger, og jeg kan ikke noksom prise den Velvilje, hvormed vi behandlede af alle Mennesker paa Øen.

Fiskeriet af Perlemuslinger ved Nordvestkysten af Avstralien,

af H. W. Ravnkilde, Skibsfører.

Da jeg har sysselsat mig med dette Fiskeri i tre Aar, fra 1873 til 1876, det første Aar som Fører af en engelsk Kutter, og de to senere Aar som Fører og Medreder af en engelsk Skonnert, og da jeg saaledes ser mig i Stand til at give nogle Oplysninger om dette vistnok meget lidt kjendte Fiskeri, vil jeg meddele, hvad jeg véd om dets Oprindelse og om den Maade hvorpaa det bliver drevet.

Efter at Engelskmændene havde grundet Kolonien Vest-Australien med Hovedstaden Perth ved Swan River og Havnestaden Freemantle, undersøgte adskillige Æventyrere Nordvestkysten for, om mulig, at finde Guld eller andre værdifulde Metaller. Guld fandt de ikke, men derimod en Del Kobber, og paa flere Steder gode Græsgange. Adskillige Faareavlere forpagtede af Regeringen store Strækninger, og der grundedes saa en Bikoloni med Hovedstaden Roebourne, som ligger nogle Mil inde i Landet, fordi en Ferskvandsbæk, der kommer fra det Indre, bliver brakket nærmere ved Kysten. Havnestaden til denne By ligger ved Mundingen af en ussel

Creek (Flod) tæt østen om Kap Lambert, og den blev kaldt *Cossack* efter en engelsk Orlogsmænd, der først gjæstede Kolonien. Andre kalde den Port Walcott efter den Mand, der først havde opmaalt Staden og udlagt Gaderne, hvilke sidste dog ikke existere endnu; det officielle Navn er *Cossack*. Imellem Roebourne og *Cossack* findes en Sandslette, der er saa lav, at den staaer under Vand ved Højvande, og da Vejen er meget slet, er Forbindelsen imellem de to Byer, der begge kun udgjøres af nogle enkelte Huse, ikke god. Opdrevne langs Kysten fandt man paa nogle Steder Skaller af Perlemuslinger, og flere Æventyrere ernærede sig nu ved at opsamle disse, som de bragte til Kjøbmænd, der havde nedsat sig i den ny Koloni. Fremantle havde allerede i længere Tid været brugt til Straffekoloni, og der var imellem Æventyrerne en Del ticket of leave Mænd, sande Udskud fra England. Naar et Fartøj kom til *Cossack* med Gods til Kjøbmændene, flokkede alle Perlesamlerne sig og gik om Bord; dersom Føreren eller Styrmanden ej vilde give dem, hvad de ønskede at drikke, hejsede de sølv Cognaksankrene og Øl-